

הלכות סבה סימן תרמ

שָׂבָא לֹו הַצֵּעַר בְּמִקְרָא אַחַר שְׁעֵשֶׂה שֶׁם הַסֵּבָה, אֲכָל אֵין לֹו לַעֲשׂוֹת סִכְתּוֹ לְכַתְחֵלָה בְּמִקּוּם הַרְיַח אוֹ הַרוּחַ וְלוֹמַר מְצִטְעַר אֲנִי: הגה ואם עשאה מתחלה במקום שמצטער באכילה או בשתייה (יח) או בשנה, או שאי אפשר לו לעשות אחד מהם בפקה מחמת (יט) *דמתנרא מלקטים או גנבים קשהוא בפקה, (כ) אינו יוצא באותה סבה (ה) [ה] קלל אפלו בדברים שלא מצטער בהם, דלא הני קעין דיה שייכל לעשות שם כל צרכיו (מרדכי פ' הישון). מי שקברו לו הנרות בפקה בשבת ויש לו גר בביתו, (כא) מתר לצאת מן הסבה כדי לאכל במקום גר, (כב) ואין צריך לילך לסכת חבירו שיש שם גר (כג) אם יש (ו) טרחה גדול (כד) בדבר (ה"ה סימן נג ופסוקי סימן קנח). ואם בא רוח לכבות הנרות בפקה, מתר לפרש סדין או כגד מן הצד, (כה) אכל לא תחת הסכך (א"י). מי שלא יוכל לישן בפקה מחמת שצד לו (ו) בפשוט נדי ונגליו

באר היטב

ואם יש תולשים מוטב לישן בקלה אעפ"י שיש לה גג וגובה ירד מלישן חוץ לסבה, גמרא דף כו: (ה) קלל. ולכן יש למחות באותן העושים סכות קרחובות שא"א לישן שם מחמת מורא הגנבים, לבוש. אכל אם אינו מתנרא לנפשו רק שמתנרא שיגנובו כלי-משמיו יוצא דהא יכול להקניסם בלילה לביתו, תשובת רמ"א סימן כט, ד"מ. ועי' סימן תרלו ס"ק א מ"ש. וכן בתשובת חכם צבי סימן צד מ"ש: (י) טרחה. וכן מי שבסכות נוסף בתולשים מן האילנות, אם אפשר לו בלא טרחה לילך בסכת חבירו ללן ואם יש לו טרחה יאכל בביתו, שבות-יעקב ח"ב סימן כט: (י) בפשוט. עין ט"ז

שערי תשובה

קצת. כיון שנגלי בקו לעשות בן לצורך עצמו אין לו להקל בצורך מצוה, אף לא יאכל רק כדת וחזון לעבודתו, ואם יש שם טור משמשו המשמשו בסרוגים אינם פטורים כיון שאין משמרתו שנה תמיד, וראל זה בעת שמושו של זה: [ה] קלל. עכ"ה. וכן בשו"ת ח"צ שם שכתב לחמה על הפורקי שהביא בהג"ה אב"ד מעטער בשנה לא יצא י"ח אפלו באכילה, דהא ליתא, דמשכו קעין תרור לא קאי אלא על אפן הטיבה באיזה ענין תתיה וע"ז נאמר שתייה קעין דיה אכל אם עושה ב' סכות תחת האכילה ותחת לשנה אף שאוטה שלאכילה אינה ראויה לשנה מ"מ נפיק י"ח אכילה, ולכן גם מ"ש בהג"ה בשם מה"ד דאם צד לו בפשוט נדי ונגליו אעפ"י מחיב לישן בה ומוכח ספקה של ד' פסחים ומדברי הפורקי, הא ליתא, דהחוש מוכיח שאין לה מצטער גדול מזה ואין לו לעשות לכתחלה סכה כזו, אכל אם הוא ביי"ח וכבר נעשה או שאין לו מקום לסכה אחרת ודאי א"צ לישן בה

ומ"מ יוצא בה י"ח אכילה, ועי"ש שהביא ראה מ"ע שעשה סכה בראש הספינה

משנה ברורה

סימן תרכט סעיף יד ובמשנה ברורה ש"ס¹⁴, ובסימן תרל סעיף א ובמשנה ברורה שם, ולעיל בסימן עט סעיף-קטן כג במשנה ברורה¹⁵: (יח) או בשנה. פרוש, (כ) במקום דליקא צוה והצער הוא מחמת הרוח וכיוצא בזה, וכפ"ל, דאלו במקומות הקרים יוצא נדי חובתו באכילה אף-על-גב דלא יוכל לישן שם, (כא) דאן אפשר בענין אחר, וממילא מקרי שם קעין תדרורו¹⁶, (כב) וגם מקרי ראוי לשנה אם היה לו פרים וקטנות כראוי: (יט) דמתנרא

באר הלקה

* דמתנרא מלקטים וכ"ו. עין במגן-אברהם בשם הלבוש שיש למחות באותן העושים סכות קרחובות, שאי אפשר לישן שם מחמת מורא הגנבים שצריך לגורו. והנה לפי מה שמפרש ה"ד אפרים בסעיף-קטן ו א"ת דברי המגן-אברהם משמע דיעת המגן-אברהם בעצמו להקל בענין זה, דלא קלבוש, ונחל לצרף כנה דעת החכם צבי שמקל בעקר הדיון של הרמ"א, כמו שהעסקתי במשנה ברורה, ועל-פ"נ נראה דהמקל בענין זה יש לו על מי לסמוך, ומקל מקום אם יוכל לעשות הסכה במקום אחר בודאי טוב יותר:

מלקטים או גנבים. רוצה לומר, שייכלו להציקו (כג) בגופו, ופאלו במקום שביזם אינו מתנרא רק בלילה מתנרא לישן שם מפניהם. (כד) אכן אם אינו מתנרא מפני הוה הגוף רק מגנבת בליו, יוצא, שייכלו להקניסם בביתו: (כ) אינו יוצא וכ"ו. רוצה לומר, אפלו נדי חובת אכילה¹⁷. (כז) ויש מאחרונים שחולקין על זה ונעטם, דאף דלכתחלה בודאי אין לעשות סכה פ"ו שאין יכול לקיים בה כל הדברים פדיון, מפל מקום בדיעבד יוצא בה נדי חובת אכילה כיון שלאכילה אין מצטער: (כא) מתר לצאת וכ"ו. דדרוך בגי' אדם להצטער מזה: (כב) ואין צריך לילך לסכת חבירו. דהא נמי חשוב צער, דאין ערב לו לאדם אכילתו אלא בשלו. (כו) ובחילה הראשונה צריך לטרח ולילך לסכת חבירו, אף לא יכרף שם, אם יש שאינו מצטער בזה [א"ו]. והח"י אדם פתב, דבמצטער כנה יכול (כז) האדם לחיב את עצמו ולעשות בשמחה וליכרף: (כג) אם יש טרחה גדול. מפני ששכרא הוא לילך לסכת חבירו יש צער בדבר (כח) לא פסיקא לה כל-כף, לכן תלה הדין באם יש טרחה גדול בזה, דאם אין לו טרחה גדול צריך לילך לסכת חבירו¹⁸ יש שם גר. (כט) וכן אר"ו גשמים ופסקו ומפל מקום עדין נוטף מן האילנות ואי אפשר לאכל בפקה, ויש לחבירו סכה עם גג הקשוי לכך לסגור ולפתח, צריך לילך לסכת חבירו אם אין לו טרחה גדול בדבר: (כד) בדבר. הינו בשעת אכילה. (ל) אכל פשיטא, אפלו מי שאין לו מקום בתצרו לבנות לו סכה, שצריך להמציא לו מקום לבנות לו סכה, ואז שם ביתו, קדרוך שגם כל השנה גיילים לפנות מבית לבית ואז שם ביתו [הנהגת חתם-סופר, וכן פתב הבכור-יעקב בפשיטות]: (כה) אכל לא תחת הסכך. דאז (ל) יבטל הסדין את הסכך (ג) ויפסל הסכה, בדלעיל בסימן תרכט סעיף יט לדעה ראשונה דסתם שם המחבר פותה. (לג) אמן לפי מה שבארנו שם, בדמקום הדחק בשאינו מועיל פריסה מן הצד ויצטרף לאכל חוץ לסכה יש לסמוך אדעה שניה דמתרת לתלות סדין כדי להגן¹⁹, אין לאסר זה פי אם כשירחיק הסדין מן הסכך ארבעה טפחים, דאז אין בטל הסדין לגבי הסכך ונבשבת ויוס-טוב (לד) נכון לזהר שלא ירחיק שלשה טפחים חלל מן הסכך (לה) משום חשש אהל²⁰, והוא הדין דמתר (לו) במקום הדחק לפרס סדין למעלה על הסכך כדי להגן,

שער הציון

(כ) מגן-אברהם, וכפי מה שמפרש הפרי-מגדים דכרי במסקנתו. ונדאפרים מפרש דברי המגן-אברהם פרוש הראשון של הפרי-מגדים, ולפי זה בשעת הצנה, כיון דבאלו הכי אינו יכול לישן, לא נפקלה סכות מחמת שעשה אותה במקום הרוח וכיוצא בזה: (כא) פרי-מגדים: (כב) מחצית-השקל, וכן פסק במחצית-הכנה בשם תשובת נדע-אמת, דאף מי שאינו יכול לישן שם מפני הנחה או מפני שאין יכול לישן שם איש וביתו, אפלו הכי יצא נדי חובת אכילה: (כג) מגן-אברהם בשם הרמ"א: (כד) שם: (כה) שערי-תשובה בשם תשובת חכם צבי סימן צד, וכן דעת בנו בספרו מור וקציעה וכן הסכים בתשובת משכית-נפש. ועין לעיל בריש סימן תרלט בשערי-תשובה שהביא סינמא להחכם צבי מתשובת רב האי גאון. ומפל מקום יש לזהר מאד בזה, כי פשה אחרונים העתיקו את דברי הרמ"א להלכה¹⁸, וקשיית החכם צבי בכר ישוב, עין שם: (כו) והינו אם פכו הנרות קדם שאכל בזה, דאם אחר-כך, כבר קים המצוה, והרי הוא משאר ימים דמצטער פטור בו: (כז) ואינו דומה לרדו גשמים או מצטער מחמת חלי, דזה אינו תלוי בו וגם פלם מצטערים בזה, ולכן אסור לכרף ונגמא הדין כיון דמן השמים נבעינותו, אכל בעצד דתלוי בגופו, אם זה אינו מקפיד בכך למה פטר, שהרי פשה בגי' אדם וולכין לבית חבריהם לאכל שם, עד כאן לשונו: (כח) שם בתרומת-הדשן: (כט) תשובת שבות-יעקב חלק ב סימן כט, וכן משמע מתי' אדם: (ל) ולא כהמשפטים, שאינם מחיבים לבנות להם סכה במקום אחר שאין שם ביהו"ט ושם בהגות ח"ס: (לא) ט"ז בסעיף-קטן ד: (לב) הינו בהיות הסדין תחתיה, אכל כשמקלקת חונקת להכשר, ובדלעיל בסימן תרכט סעיף ב בהג"ה וסעיף ג בהג"ה: (לג) מגן-אברהם שם וקאן: (לד) פרי-מגדים: (לה) ובכורשי-שדר משמע שהוא סובר דאפלו תחת הסכך ממש גס-פ"נ אין נכון, דתחשב אהל מן הסדין ולמשה, אמןם פרי-מגדים ובמחצית-השקל ובכורשי-יעקב פלם אין סוכרים פו, עין בדבריהם: (לו) מגן-אברהם:

הלכות ספה סימן תרמ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יז]

סימן תרכט סעיף יד ובמשנה ברוך שם⁽¹⁴⁾ וכו', סעיף-קטן כג במשנה ברוך⁽¹⁵⁾.

(14) שם (סי' תרכט ס"ק לח וסי' תרל ס"ק ד) כתב, שאם סיכך בסכך שריחו רע כל כך עד שאין דעת האדם טובלתו, הסוכה פסולה, הואיל ואי אפשר לדור בה.

(15) שם כתב, שלא נאסר לקרוא קריאת שמע ולהתפלל במקום ריח רע שדרך בני אדם להצטער ממנו אלא כשהריח בא מחמת עיפוש וכדו', אך אם הריח הוא רע בטבעו כגון עטרן, אין איסור להתפלל במקומו.

[משנ"ב ס"ק יח]

וממילא מקרי שם קצין תדור⁽¹⁶⁾.

(16) ובטעם הדבר שנחשב 'כעין תדור' אף שלא שייך לדור שם נוכח התקשה הבכורי יעקב (ס"ק י) בסברת הפמ"ג הו"ו, ביאר הערוך השלחן (ט"ט) שכשאין אפשרות שלא יצטער, אין הסוכה שונה מדירה, אשר בדאי היה קובע באחד מהמקומות המצערים, ולא היה נמנע מקביעת דירה לגמרי, ולכן נחשבת עשיית הסוכה במקום זה 'כעין תדור'.

[משנ"ב ס"ק כ]

רוצה לומר, אפלו ידו חובת אכילה⁽¹⁷⁾.

(17) ואף סוכה הראויה לאכול ולישון בה, אך אינה ראויה לטייל בה, כתב השו"ע הרב (ס"ו) שפסולה לפי דעת הרמ"א, כיון שסוכה אינה דומה לבית אלא א"כ יכול לעשות בה כל צרכו בנחת ובלא שום צער. מאידך, בשו"ת זרע אמת (ח"א סוף סי' צא) ובשו"ת אבני נזר (או"ח סי' תפ אות ב) כתבו שסוכה זו כשרה אף לפי הרמ"א, שדי בכך שהיא ראויה לתשמישים העיקריים כדי שתיחשב דירה. וסוכה שבעליה אינו יכול לישון בה מסיבה כל שהיא אך אחרים יכולים לישון בה שאין מפריע להם דבר זה, כתב בשו"ת בית שערים (או"ח סי' שלו) שכשרה אף לבעלים וירצא ידי חובה כשאוכל בה, שהרי בעצמותה נחשבת כדירה [וראה שו"ת זרע אמת שם (ד"ה אכן), ושעה"צ להלן (ס"ק מא)].

[שעה"צ ס"ק נה]

כי פשה אחרונים העתיקו את דברי הרמ"א להלכה⁽¹⁸⁾.

(18) וכן כתב החזו"א (או"ח סי' קנ ס"ק ג) שבדברי הרי"ף (סוכה יג, א בדפיו) מבואר כדעת המרדכי [והרמ"א], ושלא כדעת החכם צבי, וכן מבואר בשו"ת בית הלוי (ח"ג סי' נג אות ב).

[משנ"ב ס"ק נג]

אין לו טרחה גדול צריך לילף לספת תבירו⁽¹⁹⁾.

(19) ומי שיש לו אורחים בסוכתו ורצה ללכת לישון אך אינו יכול להוציאם משם, דעת הגרי"ש אלישיב (זמן שמחתנו פ"ג אות א) שאינו נפטר משינה בסוכה משום דין מצטער, שהרי סיבת צערו היא מחמת שכביכול אין לו סוכה לישון בה, ואם כן עליו לדאוג לסוכה או ללכת לסוכת חברו. מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (ספר הסוכה פסקים והערות אות כט) והגר"נ קרליץ (הוט שני סוכות פ"ב ס"ק ד) שנחשב הוא כמצטער ופטור מן הסוכה, כיון שמציאות זו של האורחים בסוכתו, דומה לדין זבובים המצערים אותו שפטור מהסוכה.

[משנ"ב ס"ק נה]

לתלות סדין גדי להגן⁽²⁰⁾ וכו', משום תשש אהל⁽²¹⁾.

(20) וכן לפרוס סדין מתחת לסכך כדי להגן מפני עלים הנושרים או מפני גשמים הנוטפים לתוך הסוכה, שמצערים אותו וגורמים לו לצאת מהסוכה, כתב לעיל (סי' תרכט ס"ק נח) שטוב לפרוס, כדי שלא יצטרך לאכול מחוץ לסוכה. ולענין כיסוי הסוכה בפלסטיק מעל הסכך כדי למנוע כניסת גשמים, ראה מה שכתבנו שם.

(21) אמנם, לגבי הנחת כיסוי על כלי, כתב לעיל (סי' שטו ס"ק מט) שאף אם יש חלל טפח בין הכיסוי לדבר שבתוך הכלי, נחשב הדבר כעשיית אהל ואסור להניחו. וביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' כט) שהגדון כאן הוא מה שמאהיל הסדין על החלל שתחתיו, ולא מה שמאהיל הסכך על החלל שבינו לבין הסדין, אלא שכשאין שלשה טפחים בין הסדין לסכך, נחשב הסדין מחמת דין לבדו כחלק מהאהל שכבר קיים על ידי הסכך, ולא כאהל חדש ונדלא כמצה"ש (ס"ק ח) שכתב שמדובר כאן על האהל שעל החלל שבין הסדין לסכך, ושכפחות משלשה טפחים אינו נחשב כאהל.

המשך מעמוד קודם

[ביה"ל ד"ה מפני]

לא נוכל לקטרו מחמת הטעם דצנעה⁽¹⁸⁾ וכו', ויהיה תשש ברכה לבטלה⁽¹⁸⁾.

(12) ובטעם החיוב, ראה מה שכתבנו במשנ"ב לעיל סי' תרלט ס"ק כט.

(13) וכן לגבי שאר עניני צער המשותפים לכולם, כגון גשמים, כתב בשעה"צ להלן (ס"ק כז) שאסור למי שיושב בסוכה לברך על ישיבתה.

(10) אמנם, לגבי מוכר בחנות, כתב להלן (ס"ק מז) שאף שהוא רגיל כל השנה לאכול בחנות ביום, מי"מ בסוכות חייב לאכול בסוכה, וראה מה שכתבנו שם.

(11) ואף ששומרי גנות אינם יכולים לעזוב באמצע שמירתם ולשבת בסוכה מחשש גנבים, ביאר הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם או"ח ח"א סי' זה אות ט) שאף כאן יש לחוש שהמצטער יצטער באותה שעה ויודקק למשמשו.

הַלְבוּת סִבָּה סִימָן תַּרְמ

קח

באר הגולה

ל מימרא דרב כ"ה
מ גז זה שם

(כו) לא מקרי מצטער, ותיב לישן שם (כו) אף-על-גב דצריך לכפף ידיו ורגליו (ת"ה סימן צב). ולא יוכל אדם לומר מצטער אני (כח) *אלא בקרבן (כט) שדרך בני-אדם להצטער בו (טור). ואין המצטער פטור (ל) אלא אם יצול עצמו מן הצער, אבל בלאו הכי תיב לישב בסבה אף-על-גב דמצטער (מרדכי פרק הישן):

ה (מ) [ת] (לא) לְאָבֵל חֵיב בְּסִבָּה: ו (ט) (לב) חֵתָן וְשׁוֹשִׁיבָיו וְכָל בְּנֵי הַחֲפָה (י) [ן] (לג) פְּטוּרִים

באר היטב

ובתשובת חכם צבי סימן צ"ד: (ד) אָבֵל. ואם מצטער על המת מחמת ישיבתו בסבה ואין יכול להסירו מלבו פטור, עמ"א וט"ו: (ט) חֵתָן. ע"י סימן תקמו ס"ג משי"ש: (י) פְּטוּרִים. ואם בלא טרחה

שקרום מצויה שם ואין דרך לישן ואפי"ה עשה לצדק אכילה, ע"ש. ועין ב"ש"ת מ"ס רבי"ם סימן ג' תשובת מהר"י ד"ן להעמיד דברי המרדכי והת"ה, וע"ש סימן נ"ד, ועין במח"ב בשם נרע"א קמת האריך דאף דמי שאינו לישן בסבה מפני הצנזר או מפני שא"א לישן שם איש וביתו אפי"ה יצא אכילה. ועין בב"י שם פסקת בחולה שאין בו סנהה אם פטור בלילה ראשונה, וכתב שומרי א"ח והקל"בו משמע דחולה אף בלילה ראשונה פטור וכן נראה מהר"י הא"ר, ודווקא מצטער חב לבלילה ראשונה, ע"ש: [ן] אָבֵל. ועין בש"ש אפרים סימן ל"ד שהקשה דאם אכל אסור בחמישי, ובכוננו אמרנו בערכיו ג' דבשעת צרכו פטורים משום דתיב משבו וכו', ומרן דקמת רק דרך הור"א קאמרנו אכל באמת אינו כן, ועין לעיל סימן תרל"ה ובמ"ה דבמ"ה שם ומ"ש ב"ר א"ר כ"א: [ן] פְּטוּרִים. עכ"ש. ועין בגור"ר כלל ד סימן י"ג דבכוננו השושיבינים וכל בני חפה חביבים שאין דרך לסעד עם חתן והכלה

משנה ברורה

בין בחל (לו) ובין בשפת יו"ט טוב. אכן מפני חשש הוראים שיאמרו שמשפך סבתו בסריו, אין להקל (למ) כשמשפך למעלה, אלא אם-כן נקר לכל שמכוון בזה רק להגן מפני הרוח. ועין במגן אברהם לעיל בסימן תרכט, דמפל מקום לא יברך בכל זה ברכת לישב בסבה: (כו) לא מקרי מצטער. ודרך האדם לפעמים לישן כף פפור, וראיה מהא דקומא לן ששעור סבה שבעה על שבעה טפחים, שבודאי אין אדם יכול לישן שם אם

באר הלקה

* אלא בקרבן שדרך בני-אדם להצטער בו [טור]. ולעניות דעתי דעת הנ"ל אינו כן, דזה לשונו גבי סרחה ורגליה: לא שיקרא מאוס לכל, דאי הכי מפסלא הספה, כדאמרנו גבי שו"ע ושוארי אין מסכת ב"מ, דכיון דסני ריחיהו שביק להו ונפיק, אלא הכא בדמצטער איהו לחודא עסקינו, עדי קאן לשונו, ודקמת רק דרך הור"א קאמרנו אכל באמת אינו כן, בריעבד לא מפסלא, כמו שכתבו הרמב"ם והרא"ש, וכן מוכח לעיל בסימן תרכט סעיף י"ד, עין שם, אם-כן אודא ראיהו. אחרת כפי מצאתי

לא בכפיפה גופו ואיבריו²². (לט) ולפי זה, אפלו אם עשה אותה כמתחלה באפן שראויה לישן שם בפשוט, ואחרת כפי בא איזה ענין שנעשה דחוק וצר לישב, גם-כן מחיב לישן שם. וכתב בספר נהר-שלום, דמפל מקום מי שהוא מענג וקיים לה בנחה ולידיה הוי מצטער לישן שם בכפיפה, (מ) אין-הכי-רמי שפטור מלישן שם ונאף-על-פירכן (מל) יוצא ידי חובתו באכילה, כיון שבעת עשייה היה ראוי לדידה לאלל ולישן שם: (כז) אף-על-גב דצריך לכפף ידיו ורגליו. הינו, אף אם אין לו עצה האף לפשט רגליו חוץ לספה, (מז) דבפושט רגליו חוץ לספה, לכלי עלמא לא מקרי מצטער ככה ותיב לישן שם²³, ואף שצריך להזהר שיהיה השלחן גם-כן בתוך הספה, דאי לאו הכי חישנין שמא ימשך אחר שלחנו²⁴, ובדלעיל בסימן תרל"ד: (כח) אלא בקרבן וכו'. דאי לאו הכי, אף שהוא מצטער אמרנו בטלה דעתו אצל פל אדם: (כט) שדרך בני-אדם להצטער בו. אם לא (מג) שהוא מאניי הדעת, וכל אנניי הדעת מצטערין בזה²⁵: (ל) אלא אם יצול וכו'. והשעם דמצטער פטור, משום דכיון דירה בעינו, ואין אדם דר במקום צער כל שייכל להציל מזה בכיתו, והכי נמי בסבה: ה (לא) אבֵל חֵיב בְּסִבָּה. דאף-על-גב דמצטער פטור מן הספה, (מח) הגי מלי צצרא דממילא הכא לו (מה) מחמת הספה, אכל הכא איהו דקמצער נפשה, אכפי לה ליחויב דעתה כדי לקיים את המצוה²⁶. כתב בספר תניא: אם המת הניח חייב כל-כף שאין יכול להסירו מלבו, פטור, ומיירי שמוצטער בישיבתו בסבה [מ"א]. ועין בקרבן שיעו"ת יעקב (מו) שחולק בזה על התניא. בפרי-מגדים מסתפק לענין אונן (חל) המועד, או אפלו ביום-טוב²⁷: כשרוצה לקבר על-ידי אביו-טוב ראשון או על-ידי ישיא²⁸. ביום-טוב שני²⁸, דאז תל דיני אגניות, עין שם, ותיב בסבה, עין שם, ובספר בכורי-יעקב מצדד (מח) שהיה פטור, עין שם: ו (לב) חֵתָן וְשׁוֹשִׁיבָיו וְכָל בְּנֵי הַחֲפָה. דאין שמחה (מט) אלא אגניות, ומיירי שנשא ערב הרגלו²⁹ או קדם, דאין נושאין נשים במועד, כדלעיל בסימן תקמו: (לג) פְּטוּרִים מִן הַסִּבָּה וכו'. ויש (נא) מחיבין אותו, דסביא להו דאפשר לאלל בסבה ולשמח בחפה, ועל-כן הסכימו (נב) אחרונים דראוי

שער הציצין

(לו) שם: (לח) כן הוא דעת הרוקח ודלשקסוף תחת הספק אין לחש בזה מפני הוראים, אבל דעת הטור ושלחן ערוך לעיל בסימן תרכט אין משמע כן, כמו שכתבנו שם, דלידיהו גם תחת הספק יש להזהר, ומפל מקום כיון שהוא רק לענין הכתולה, נראה דיש להקל כמותו במקום הדחוק כדי שלא יצטרך לאלל חוץ לספה: (לט) אלהי רבה ונהר-שלום, וכן מוכח מדרך-החיים והגרי"ו, ולא כט"ו: (מ) וכעבדא דרב יוסף ברוך כט עמוד א: (מא) והפרי-מגדים שכתב דאינו יוצא ידי חובתו, אפשר דוק אשנה קאי. ודע עוד, דהנהר-שלום וכן הפרי-מגדים כתבו דבר חתש, דבאיש בזה אם עשה סבה לכתולה שאינו יכול לפשט רגליו אינו יוצא אף באכילה כיון שהוא מצטער בשנה. ולעניות דעתי מהר"י הר"ן לא משמע כן, דזה לשונו גבי סרחה ורגליה: לא שיקרא ריחא מאוס לכל, דאי הכי מפסלא הספה, כדאמרנו לעיל 'הני שו"ע ושוארי אין מסכת ב"מ, דכיון דסני ריחיהו שביק להו ונפיק, אלא הכא בדמצטער איהו לחודא עסקינו, עכ"ל. הנה משמע מהמרא וכן מר"ן דבאכילה יוצא כה אף דבשנה אינו יוצא כה משום מצטער, הרי דסביא לה דכיון דכלי עלמא אינם מצטערין לישן שם, גם הוא יוצא על-פ"ס באכילה. וצריך עיון: (מב) פרי-מגדים: (מג) ט"ו. והנה הפגן-אברהם נראה גם-כן לישב אשית הש"י וכתב דכיון שיהא יודע שהוא מאניי הדעת. והנה כל הראשונים שהעמיקו דינא דרב יוסף לא להיירי פוט זה, ומשמע דכיון שהוא יודע בעצמו שהוא מאניי הדעת ד"י, וכן ב"ב"ח משמע גם-כן פהט"ו, ובבכורי-יעקב כתב גם-כן שאין דברי המגן אברהם מרחיין: (מד) גמרא: (מה) כגון מפני החפה או צנה או סרחון [רש"י]: (מו) וכן בשארי ראשונים לא מצאתי דבר זה: (מז) דאפשר דאונן לא פטור רק ממצות עשה בשב ואל מעשה, ובספה יצרב בקום ונעשה כשיאכל חוץ לספה²⁹ [שם בפרי-מגדים]: (מח) דהא השעם דאונן פטור מכל המצות הוא משעם עוסק במצוה פטור מכל המצות, ועל-ידי שיעוסק במצות טרדת קבוצה אין צריך לעסק במצוה אחרת, ואם-כן כל מצוה שצריך לעסק בה, בין שהוא בשב ואל מעשה בין שהוא בקום ונעשה, פטור ממנה, ולכן מנ"ל ידים פטור, שצריך מעשה לטל ידיו [ואכן בתענית-צבור חייב להתענות, שזה אין צורך מעשה], ולכן גם בספה פטור דהא צריך מעשה לילך ולישב בספה, וראיה לזה, שהרי חתן ושושביניו והולכי לדבר-מצוה פטורים מכל המצות מאותו טעם עצמו שצריך פטור, והנינו משעם עוסק במצוה פטור מכל המצות, והקם מבאר בפרוש בגמרא דף כו כפשוטו מספה, ואם-כן הוא הדין אונן, עכ"ל. ובספר בכורי-יעקב יודה דעשה סימן שמה מצדד דכשרוצה לאלל פת, אף דאין צורך לברך 'המוציא' מכל מקום ע"י פלו, ולא יברך על נטילת ידים³⁰, עכ"ל: (מט) גמרא: (נ) גמרא. ובספה גופא אי אפשר לעשות החפה משום צער חתן [לפי שהמקום פרוץ שאין לו אלא ג' פגות] והוא בוש לשמח שם עם עלתו [שם בגמרא], ואם-כן בזמן הזה שהתענגו לעשות ד' פגות לספה צריך לישב בספה [מ"א]. אבל באלהי רבה הביא בשם ר"א"ו שכתב שם, שצער חתן לעשות חפה במקום צר ודחוק, ורובנו יחסם קתב גם-כן, שאין יכול לשמח עם פלו, שאין הספה מקום סגור, וגם באור ורע מצאתי וזה לשונו: משום צער חתן, דספה אינה מרחת חתן בעי מקום מרחץ דלפניו שם ל' בני חפה, עכ"ל, וכל אלו טעמים שרין גם בספה שר' ד' פגות: (נא) ר"א"ש ושאר פוסקים: (נב) אלהי רבה ודרך-החיים. ועין בשערי-השוקה: